

תנועת הקיבוץ הדתי

ג' שבט תשע"א, 8.01.11
גיליון מס' 241

פרשת בא

חירות ובקשת תשובות

מאת הרב בני הולצמן, קיבוץ מעלה גלבו

בפרשת בא אנו קוראים בהתרגשות על האירוע המכונן של העם היהודי – יציאת מצרים. במקביל לאירוע המרגש, אנו מצויים ברשימה של מצוות, חלקם מתלוות ליציאה מבית העבדים וחלקם יקוימו בעתיד, לזיכרון. כביכול נראה שהתורה התאפקה מלצוות את המצוות הללו עד "החודש הזה לכם", וכעת נפרץ הסכר.

ברשימת המצוות מתייחסת התורה שלוש פעמים, לבנים הרואים את קיום מצוות הפסח. לאחר הכניסה לארץ מביאה התורה את תמיהת הבנים על עבודה ייחודית זו והתשובה לכך היא שהדבר הוא זכר לפסיחת ה' על בתינו:

וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם: 'מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?' וְאָמַרְתֶּם: 'זָבַח פֶּסַח הוּא לָהּ', אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנֹגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֵת בְּתֵינוּ הִצִּיל' (י"ב, כו-כז).

לאחר הציווי על אכילת המצות מופיעה התייחסות לבן שאינו שואל (י"ג, ז-ח):

מִצּוֹת יֹאכַל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים, וְלֹא יִרְאֶה לָךְ חֶמֶץ וְלֹא יִרְאֶה לָךְ שָׂאֵר בְּכֹל גְּבֻלְךָ. וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: 'בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם'. מִיד בְּהַמְשַׁךְ יִשְׁנוּ צִוּוֵי עַל הַעֲבֹרָה הַזֶּה. וְגַם שֵׁם: וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר: 'מָה זֹאת?' וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: 'בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים...'. פסוקים אלו אף יצרו הלכה בפני עצמה – לספר ביציאת מצרים בלילה זה, סיפור שצריך לבוא כתשובה לשאלת הבן. בתחילת תיאור הסיפור ביציאת מצרים מכריזה המשנה: "וכאן הבן שואל אביו", ועל מנת לוודא שאכן ישאל, אנו נוהגים ב"היכר לתינוקות", שנוכל לא סתם לספר ביציאת מצרים, אלא להדר במצווה ולענות לשאלות הבן, ועד כדי כך, שאומרים חכמים (פסחים דף קטז ע"א): "חכם בנו - שואלו,

ואם אינו חכם - אשתו שואלתו. ואם לאו - הוא שואל לעצמו. ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח - שואלין זה לזה".

דומה שכל זה משום שביציאת מצרים הפכנו מעבדים - לשואלי שאלות, שהרי מהות יציאת מצרים: "לשעבר הייתם עבדי פרעה, מיכן והילך אתם עבדי ה'" (ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג). אלא שעבד פרעה הרי הוא עבד, ועבד בהגדרתו - מבצע את המוטל עליו בלי להבין ובלי לשאול שאלות. אך עבד ה', שהוא לבדו חופשי, חלילה אם יבצע את המוטל עליו בלי להבין ובלי לשאול, שהרי כל מהות המצוות - הבנה והפנמה. בן החורין אינו משוחרר ממחויבות, אלא שמחויבותו לערכים הנעלים צריכה לנבוע מאמת פנימית, ולא כעבד שאסור בשאלת שאלות.

קראתי פעם תאור של אדם שחי בחוויה כפולה: מחד - באמונה תמימה, כדתי; ומאידך - ספקן ושואל שאלות, כחילוני. אצלי החוויה היא הפוכה - שאלת השאלות והחיפוש התמידי היא-היא בקשת ה' האמיתית והעמוקה.

על מנת לראות עצמנו כאילו יצאנו ממצרים, עלינו להיות לא רק בתפקיד האב המשיב, אלא גם בתפקיד היודע לשאול, או כתלמידי החכמים השואלים זה לזה. רק כך נוכל לצאת משעבוד מצרים ומשעבוד העבודה הזרה של אבותינו ושלנו, ולהיות עבדי ה' באמת. "החירות היא הנאמנות אל העצמיות, לתכונה הפנימית, לתכונה הנפשית של צלם אלוקים אשר בקרבנו" (מאמרי הראי"ה).

הרב בני הולצמן, רב קיבוץ מעלה גלבוע ור"מ בישיבת הקיבוץ הדתי. נשוי לעדי ואב לשישה. עורך הספר "בעקבות המחבר - עיוני הלכה בשו"ע" מאת הרב ש"ד בוצ'קו, שיצא לאור בימים אלו.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039